

kommer uden for Læbæltet, er Forholdet det i Landsbyerne, at man har indrettet sig med sine Haandværkere og handlende paa Stedet, for at man paa Grund af de store Afstande kan undgaa ret ofte at komme til Byen. Det ligger i Sagens Natur, at naar Banerne komme, og Rudkøbing bliver Centrum for dem, vil Næringslivet der faa et Opsving — i hvilken Grad beror naturligvis paa Indbyggerne selv, beror paa, med hvilken Energi de ville gribe Tingene an for at holde sig oppe, men saa have de under alle Omstændigheder Betingelserne for at komme frem. Med Hensyn til Landbruget ville Banerne ogsaa faa en stor Betydning. Jeg skal nu ikke dvæle udførligt derved, men der er et Par Forhold, jeg i den Henseende ønsker at fremdrage. De økonomiske Sammen slutninger, som Landbruget i de andre Egne af Landet har faaet i Stand, Andelsmejerier og Andelsslakterier, Sukkerkogerier og lignende har man ikke i den Grad paa Langeland; i den Henseende staa Langelænderne tilbage. Og en væsentlig Grund dertil er netop ogsaa de store Afstande. Landmændene mod Syd og mod Nord ere 8 Mil fra hinanden paa Langeland; og Transporten af Produkterne, f. Eks. Svin eller Sukkerroer, hvis de bleve dyrkede der, vilde være alt for besværlig og bekostelig. Nu er Forholdet det, at Langeland vilde egne sig udmærket til Sukkerroedyrkning, det indrømme Langelænderne selv. Spørgsmaalet har for nogle Aar siden været rejst, om man ikke skulde slutte sig sammen for at faa oprettet en Sukkerfabrik, en mindre naturligvis, men det glippede; man mente, at Transportomkostningerne vilde blive for store, og skulde man have Saftstationer, vilde Omkostningerne ogsaa blive for store til den lille Produktion, der kunde blive Tale om. Her vilde Jernbanerne kunne gøre Nytte. I Grunden er Langeland det første Sted i Danmark, hvor Sukkerroer have været dyrkede. For omtrent 100 Aar siden blev der gjort et Forsøg med Sukkerroedyrkning paa Langeland og med Tilvirkning af Sukker. Det gik i Stykker denne Gang. Hvis Banen nu kommer, vil Forsøget rimeligvis blive gjort igen, og denne Gang tror jeg ikke, det vil mislykkes. Saa er der endelig et andet Forhold, jeg skal nævne: Man har ikke noget Slakteri paa Øen, hverken Andelsslakteri eller noget andet Slakteri. I det hele taget lægger den langelandske Landmand ikke megen Vægt paa at opdrætte og fede Svin. De Svin, som

man har fodret færdige til Slagtning, blive sendte til Fyn, enten til Svendborg eller til Faaborg. I Forbindelse dermed staaer for øvrigt, at de langelandske Landmænd endnu opnaa en ikke ringe Indtægt hvert Aar ved direkte Salg af Korn. Jeg anser det i hvert Fald for muligt, at der vilde komme en Forandring heri, naar vi fik Baner paa Langeland, og at man saa fik et Andelsslakteri oprettet; under alle Omstændigheder vilde Adgangen til at oprette et saadant ligge lige for. At Fiskeriet vilde vinde i høj Grad ved Banerne, derom kan der ikke være Tvivl. Naar Banerne kom, vilde det være baade lettere og billigere for Fiskerne at naa hen til en Havn og faa deres Fangst ført til de Markeder, hvor den skal afsættes. Og Fiskeriet betyder overordentlig meget for Langeland. Jeg har sagt det oftere og vil sige det igen — jeg er paa en Maade ligesom lidt stolt af det —, at der udføres aarlig, er i hvert Fald i de sidste Aar aarlig blevet udført Fisk fra Øen for saadan noget som 800,000 Kr., det er ikke lidt. I dette Efteraar har den lille Fiskerby Bagenkop udført Fisk for over 100,000 Kr.; Fiskeriet har nemlig været særlig heldigt dette Efteraar for dette Fiskerleje. I Fjor, den Gang vi havde de jyske Havneforhold under Behandling her i Tinget, blev det sagt, at man der oppe ved Skagen kunde udføre, eksportere Fisk for 400,000 Kr., og saa maatte man bygge en Havn til ca. 4 Millioner for den Sags Skyld. Det var ikke meget, man derfra udførte, det var kun Halvdelen af, hvad Langelænderne have at udføre om Aaret.

Ja, jeg er nu færdig. Dog skal jeg gøre den Bemærkning, at i Overslaget er det med Hensyn til de foreslaaede Baners Rentabilitet angivet, at de allerede det første Aar ville kunne give et Overskud paa 12,500 Kr., men ganske vist med et lille „men“ derved, og dette „men“ betyder, at man ikke forrefter Anlægskapitalen.

Jeg skal slutte med paa det bedste at anbefale disse Baner. Jeg føler mig overbevist om, at hvis de blive byggede, vilde de blive til Held og Lykke for Langeland, og jeg tror at kunne tilføje, at Lovgivningsmagten vil have Æro og Fornøjelse af disse Anlæg, hvis de blive gennemførte.

Reventlow: Jeg er ikke saa kendt med de lokale Forhold paa Langeland, at jeg kan udtale mig om, hvilken Betydning Anlægget af de foreslaaede Baner kan have for Erhvervs livet paa denne Ø. Derimod vil jeg pege paa, at den ene Bane, nemlig